

Digital Parenting Research in Turkey: A Content Analysis Study

Idris Kaya, Gaziantep University, ORCID ID: 0000-0001-9562-3347

Duygu Mutlu-Bayraktar, Istanbul University-Cerrahpasa, ORCID ID: 0000-0002-2276-3768

Abstract

In this study, carried out by content analysis of digital parenting researches in Turkey, is aimed to reveal the trends in this area. For this purpose, many elements related to the studies have been analyzed and reported in terms of guiding the future researches. Content analysis method was used to examine research on digital parenting. Researches published in the YOK (National Theses Center) and TR-Index until January 30, 2021 has been included in the study. 48 studies were analyzed within the scope of the study according to the specified inclusion and exclusion criteria. In reviewed studies, Parental Attitude, Digital Parenting, Family, Digital Game, Screen Time, Technology Usage were mostly used as the keywords. In digital parenting studies, it was observed that data were collected mostly from parents who had children in pre-school and adolescence. While some of the studies did not mention the method chosen to determine the study group, purposive sampling with the simple random sampling method was the most commonly used study group determination method. In the studies, ICT usage, parental attitudes, digital parenting, and digital game variables were mostly studied. When the distribution of the focus of the studies by years was examined, it was seen that parental attitudes and the use of ICT were the most studied subjects in all years. In the studies, quantitative methods were mostly preferred, and mixed and qualitative methods are also trend. In these studies, mostly standard scale, interview and survey techniques were used.

Keywords: Digital parenting, content analysis, Turkey

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 22, No 2, 2021
pp. 1046-1082
DOI:
10.17679/inuefd.928805

Article type:
Research article

Received : 27.04.2021
Accepted : 18.06.2021

Suggested Citation

Kaya, I. & Mutlu-Bayraktar, D. (2021). Digital parenting research in Turkey: A content analysis study. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 22(2), 1046-1082. DOI: 10.17679/inuefd.928805

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Digital technologies have become one of the indispensable elements of the lives of children and adults today. Many studies done in the world and Turkey shows that especially the use of screen technologies has increased significantly after the 2010s. The Turkey Statistical Institute states that 79% of adults use the internet (TUIK, 2020) and We Are Social (2020) reported that adult daily internet use approached seven and a half hours in Turkey. Together with adults, it is observed that the ownership, accessibility and time spent in front of the screen technology by children have increased significantly in recent years (Ofcom, 2019). At this point, it can be said that children and adolescents use screens well above the screen time recommended by the American Academy of Paediatrics (2016) (Mueller, 2019; Sanders et al., 2016; Shah et al., 2019). It can be said that the intensive use of digital media can have negative effects on children's physical, cognitive, social, emotional, and language development and increase risks such as cyberbullying and addiction (Mertala, 2019; Zabatiero et al., 2018). Along with these risks, digital technologies can also offer opportunities to support children's development (Hayes & Whitebread, 2006). In this context, it is one of the important responsibilities of today's parents to regulate the use of technological devices according to the age and needs of the child, considering the risks and opportunities.

Purpose

In this study, carried out by content analysis of digital parenting researches in Turkey, is aimed to reveal the trends in this area. For this purpose, many elements related to the studies have been analysed and reported in terms of guiding the future researches.

Method

In this study, content analysis method was used to examine research on digital parenting. Researches published in the YOK (National Theses Centre) and TR-Index until January 30, 2021 has been included in the study. During the data collection process, both

researchers searched both of the databases independently with the same keywords and their results were recorded to the data collection form, taking into account the inclusion and exclusion criteria. The researchers independently compared the form they obtained, and by combining the forms, the database where the final analysis would be made was reached. 48 studies were analysed within the scope of the study according to the specified inclusion and exclusion criteria. Firstly the researchers independently scanned indexes and determined the researches. Then, the forms of the two researchers were compared. The researches where the final analysis would be made by combining the theses and articles were reached.

Findings

Considering the distribution of studies on digital parenting by years, it has entered an upward trend especially since 2014. In reviewed studies, the keywords Parental Attitude, Digital Parenting, Family, Digital Game, Screen Time, and Technology Usage were mostly used. In digital parenting studies, it was observed that data were collected mostly from parents who had children in pre-school and adolescence. While some of the studies did not mention the method chosen to determine the study group, purposive sampling with the simple random sampling method was the most commonly used study group determination method. In the studies, ICT usage, parental attitudes, digital parenting, and digital game variables were mostly studied. When the distribution of the focus of the studies by years was examined, it was seen that parental attitudes and the use of ICT were the most studied subjects in all years. In the studies, quantitative methods were mostly preferred, and mixed and qualitative methods are also trends. In these studies, mostly standard scale, interview and survey techniques were used.

Discussion & Conclusion

This content analysis to examining digital parenting has shown that the number of research in Turkey gained significant momentum since 2014. This momentum may be related to the fact that digital technologies are increasingly taking a place in the lives of families and

children (Ofcom, 2019; TÜİK, 2020). In studies mostly, data were collected from parents who had children in pre-school and adolescents. This situation may be related to parents having anxiety about their preschool children's screen use (Bentley et al., 2016) and having difficulty controlling / managing children's screen use (Çekic, 2019; Jago et al., 2016). However, the risk of adolescence in terms of mental health and especially the potential for digital addiction may have led researchers to parents with children in this age group.

It was seen that random and purposeful sampling was used more frequently in studies, but some studies did not provide any information about how they determined the study group. This may create a situation in contrast to the principles of repeatability and openness / transparency of scientific knowledge. More frequent use of descriptive and relational studies among quantitative methods and less frequent of experimental studies shown those to describe the situation are preferred at studies. On the other hand, the low number of studies using multiple data collection techniques is a noticeable factor. Finally, within the scope of this review study, suggestions for future studies are presented in the light of current studies on digital parenting.

Türkiye’de Yapılan Dijital Ebeveynlik Araştırmalarına Yönelik Bir İçerik Analizi Çalışması

İdris Kaya, Gaziantep Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0001-9562-3347

Duygu Mutlu-Bayraktar, İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, ORCID: 0000-0002-2276-3768

Öz

Bu çalışmada, Türkiye’de yapılan dijital ebeveynlik çalışmalarının içerik analizi yapılarak, bu alandaki eğilimlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, çalışmalarla ilgili birçok unsur incelenmiş ve ileride yapılacak araştırmalara yol göstermesi açısından rapor edilmiştir. Dijital ebeveynlik üzerine yapılmış araştırmalar içerik analizi yöntemi ile incelenmiş olup, 30 Ocak 2021’e kadar YÖK ulusal tez merkezi ve TR-Dizin’de yayınlanan araştırmalar bu çalışmaya dahil edilmiştir. Belirlenen dahil etme ve hariç tutma kriterlerine göre 48 araştırma bu çalışma kapsamında analiz edilmiştir. Dijital ebeveynlik üzerine yapılmış araştırmaların yıllara göre dağılımına bakıldığında özellikle 2014 yılından itibaren yükseliş trendi göze çarpmaktadır. Bu araştırmalarda, en çok Ebeveyn Tutumu, Dijital Ebeveynlik, Aile, Dijital Oyun, Ekran Süresi, Teknoloji Kullanımı anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Dijital ebeveynlik çalışmaları kapsamında en çok okul öncesi ve ergenlik döneminde çocuğu olan anne babalardan veri toplandığı görülmüştür. Araştırmaların bir kısmı çalışma grubu belirleme yönteminden bahsetmezken, seçkisiz yöntem ile birlikte amaçsal örnekleme en sık kullanılan çalışma grubu belirleme yöntemleri olmuştur. İçerik analizi kapsamında incelenen çalışmalarda, en çok BİT kullanımı, ebeveyn tutumları, dijital ebeveynlik ve dijital oyun değişkenleri üzerine çalışılmıştır. Çalışmaların odağının yıllara göre dağılımı incelendiğinde, ebeveyn tutumlarının ve BİT kullanımının tüm yıllarda en çok çalışılan konu olduğu görülmüştür. İncelenen araştırmalarda en çok nicel yöntemler kullanılmış olup, karma ve nitel yöntemlere de bir eğilim görülmektedir. Araştırmalarda büyük oranda standart ölçek, görüşme ve anket tekniklerinden biri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital ebeveynlik, içerik analizi, Türkiye

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 22, Sayı 2, 2021
ss. 1046-1082
DOI:
10.17679/inuefd.928805

Makale türü:
Araştırma makalesi

Gönderim Tarihi :
27.04.2021
Kabul Tarihi :
18.06.2021

Önerilen Atıf

Kaya, İ. ve Mutlu-Bayraktar, D. (2021). Türkiye’de yapılan dijital ebeveynlik araştırmalarına yönelik bir içerik analizi çalışması. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1046-1082. DOI: 10.17679/inuefd.928805

Türkiye’de Yapılan Dijital Ebeveynlik Araştırmalarına Yönelik Bir İçerik Analizi Çalışması

Dijital teknolojiler, günümüzde çocuk ve yetişkinlerin yaşamının vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmiştir. Türkiye’de ve dünyada yapılan birçok çalışma özellikle ekran teknolojileri kullanımının 2010’lu yıllardan sonra ciddi bir tırmanış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2020 yılı raporunda Türkiye’de yetişkinlerde internet kullanımının bir önceki yıla göre artarak %79’a, evinde internet erişimi olan hane sayısının %90.7’ye ulaştığını bildirilmektedir (TÜİK, 2020). Uluslararası bir organizasyonun raporunda, dünya ortalaması yaklaşık altı buçuk saat olan yetişkin günlük internet kullanımının Türkiye’de yedi buçuk saate yaklaştığı görülmektedir (We Are Social, 2020). Ekran teknolojilerinin yaygınlaşmasının dijital teknolojilerin içine doğmuş olan günümüz çocuk ve ergenlerinin ekran kullanım alışkanlıklarını etkilemesi kaçınılmaz bir durumdur. Bu noktada İngiltere’de 2006 yılından itibaren 5-15 yaş çocuk ve anne babaları üzerinde kapsamlı araştırmalar yapan bir organizasyonun verileri, çocukların ekran teknolojileri sahipliğinin, ulaşılabilirliğinin ve ekran karşısında geçirdikleri sürelerin özellikle son yıllarda katlanarak arttığını göstermiştir (Ofcom, 2019). Çocuk ve ergenlerin ekran kullanım alışkanlıkları ile ilgili çalışmaların sonuçları; çalışmanın yapıldığı zaman, ülke, çalışma grubunun yaşı, ölçümlerin nasıl yapıldığı gibi birçok değişkene bağlı olarak ciddi farklılıklar göstermektedir (Chandra vd., 2016; Çelik vd., 2021; Elitaş, 2020; Kaya, 2017; Lusted & Joffe, 2018; Webster vd., 2019). Ekran kullanım süresine dair oldukça farklı sayısal değerler mevcut olmakla birlikte genel olarak ekran kullanımının çocuğun yaşı büyüdükçe arttığı (Cadoret vd., 2018; Çelik vd., 2021; Hesketh vd., 2015) ve çocukların çok büyük bir çoğunluğunun Amerikan pediatri derneği (American Academy of Pediatrics, 2016) tarafından önerilen ekran kullanım süresinin oldukça üzerinde ekran kullandığı söylenebilir (Mueller, 2019; Sanders vd., 2016; Shah vd., 2019).

Dijital medya teknolojilerinin olması gerektiğinden fazla kullanımı, süreçte karşılaşılan riskleri de artırmaktadır. Dijital medyanın çocuklar için, risk oluşturmada konusunda endişe duyulan konular beş kategoride ele alınmaktadır: (a) olumsuz fiziksel etkiler; (b) çocukların

bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimine olumsuz yönde etki, (c) zararlı içeriklere ve siber zorbalığa maruz kalma, (d) öğrenme, sosyalleşme ve oyun etkinliklerinin yerini alma, (e) uzun süre kullanıma bağlı bağımlılık (Mertala, 2019; Zabatiero vd., 2018). Bu konuda yapılmış çalışmalarda, çocukların risklere maruz kalmasında anne-baba tutumunun ve ekran süresinin büyük rol oynadığını rapor etmektedir (Lauricella vd., 2015; Siibak & Nevski, 2019). Küçük yaşlardan itibaren aile bireylerinin kullanımı ile dijital medya sürecine dahil olan çocuklar, yıllar içerisinde kademeli olarak aktif kullanıcı haline gelmekte ve bu durum ile birlikte risklerin türü değişirken risklerle karşılaşma oranı da artmaktadır.

Dijital medya kullanımında karşılaşılabilecek risklerin kullanılan cihazlara göre de farklılaştığı görülmektedir. Dijital medya cihazlarına sahip olma oranlarında en üst sırada gelen televizyon, çocukların da ilk tanıştığı dijital medya araçları arasında yerini almaktadır. Televizyonun tek taraflı iletişim özelliğinin ve yaygın kullanımının etkileri, kişinin seçtiği içeriğe ve izleme süresine bağlı olarak değişmektedir (Chen & Kennedy, 2005). Ancak anne babaların, bu konuda diğer cihazlara göre televizyonla ilgili endişelerinin daha düşük olduğunu yansıtan çalışmalar da mevcuttur (Plowman vd., 2010). Televizyonla birlikte en fazla kullanılan dijital teknolojilerden biri olan akıllı telefonlar; uygulamalar, video izleme ve çekim yapma aracı olarak çocukların yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Son olarak sıklıkla dijital oyun aracı olarak karşımıza çıkan tabletler ise bir oyun arkadaşına ihtiyaç duymadan kendi kendine keyifli zaman geçirme aracı olarak kullanılabilir. Uzun süreli kullanımları sonucunda da bağımlılık, saldırgan davranışlar ve depresyon riskinin arttığı söylenebilir (Jeong vd., 2016). Çocukların; tablet, akıllı telefon ve televizyon gibi sadece el ve göz hareketleri ile kullanılan cihazlarla geçirdikleri süre ve çoğu zaman tek taraflı etkileşim; doğal olarak çocukların sosyal becerilerini, dil gelişimlerini ve fiziksel sağlıklarını olumsuz etkileyebilmektedir (Harman vd., 2005; Radesky & Christakis, 2016).

Dijital medya teknolojilerinin sahip olduğu riskler ile birlikte, gelişimi destekleyici olanaklar sunduğu bilinmektedir. Çocuklar çoğu zaman ekran teknolojileri karşısında büyünür.

Bu durum, endişelerin yanı sıra harika fırsatlara da olanak sağlar. Araştırmalara bakıldığında dijital medyadan; örgün eğitim sürecinde, eğitsel oyunlarda, dijital hikayelerde ve yabancı dil öğretimi gibi çeşitli etkinliklerde faydalanılabileceği görülmektedir (Hayes & Whitebread, 2006). Hayes ve Whitebread (2006)'in kitabında ve Zomer ve Kay (2018) tarafından yapılan içerik analizi çalışmasında, bu olanaklardan faydalanan erken çocukluk dönemindeki çocukların; sıralama, görsel algı, yaratıcı düşünme, problem çözme, sanatsal (boyama ve müzik) beceriler, ince motor beceriler, okuryazarlık ve matematiksel anlama becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğuna dair nitel kanıtlar olduğu rapor edilmiştir.

Birçok riskin yanında, olanaklar da sunabilen dijital teknolojilerin çocuk üzerindeki etkileri kullanım süresi ve içeriği ile doğrudan ilişkilidir. Söz konusu teknolojilerin çocuklar tarafından nasıl kullanılacağını etkileyen faktörler incelendiğinde genel olarak üç ana temanın ön plana çıktığı görülmektedir. Bu temalar; çocuk, aile ve anne babaların dijital teknolojilere yönelik yeterlik ve tutumudur. Ekran kullanımını etkileyen çocuk ile ilgili faktörlere bakıldığında çocuğun cinsiyeti, yaşı, ekran kullanma becerisi gibi etmenlerin etkili olduğu görülmektedir (Berglind & Tynelius, 2017; Connell vd., 2015; Nikken & Schols, 2015; Sanders vd., 2016; Stewart vd., 2019). Çocukların ekran kullanımını etkileyen aileye ilişkin faktörler incelendiğinde; ailenin sosyo ekonomik durumu (Määttä vd., 2017) işsizlik, ebeveyn eğitim düzeyi ve yaşı (Covolo vd., 2019) evdeki çocuk sayısı ve çocukların yaşı (Covolo vd., 2019; Nikken & Haan, 2015) aile içi ilişkiler ve aile atmosferi (Emond & Benjamin, 2019) gibi faktörlerin çocukların ekran kullanımını etkilediği görülmektedir. Çocukların ekran kullanımını etkileyen anne babaya ilişkin faktörler incelendiğinde; ilk olarak anne babanın kendi ekran kullanım süre ve alışkanlıklarının çocukların ekran alışkanlıkları ile ilişkili olduğu görülmektedir (Jago vd., 2013; Kaya, 2017; Lauricella vd., 2015; Lusted & Joffe, 2018; Nikken, 2017; Wong vd., 2019). Bu noktada anne babaların çocuklarının ekran kullanımına yönelik tutum ve davranışları incelendiğinde ise anne babanın çocuğun ekran kullanımına yönelik pozitif veya negatif tutumunun (Lauricella vd., 2015; Nikken & Haan, 2015; Nikken & Schols, 2015) çocuğun ekran

kullanımına yönelik sınır ve kuralların olup olmasının ve sınırlar var ise bu sınırların nasıl belirlendiğinin (De Decker vd., 2015; Downing vd., 2015; R. Jago vd., 2016) çocuğun ekran kullanımını etkilediği söylenebilir.

Anne babaların medyanın çocukları üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya ve ekran ile çocuk arasında arabuluculuk yapmaya çalışırken kullandığı ebeveynlik davranışları ve stratejilerine “ebeveyn aracılığı” denir (Dedkova & Smahel, 2020). Bu stratejilerde, sadece kısıtlayıcı kararları değil, iletişim ve yorumlama stratejileri de dahil olur. Ebeveyn aracılığı, “ebeveynlerin çocukları için ekran içeriğini kontrol etmek, denetlemek ve yorumlamak için kullandığı stratejiler” olarak belirtilmektedir. Temel olarak aktif aracılık, kısıtlayıcı aracılık ve birlikte izleme şeklinde üç tip dijital ebeveyn aracılığı ortaya konmuştur. Bu stratejilerden kısıtlayıcı aracılıkta ebeveyn, çocukların medya kullanımını sınırlamak ve kontrol etmek için zaman ve içerikle ilgili sınırlar belirlerken, aktif aracılıkta dijital medyayı nasıl kullanmaları gerektiğini açıklamak veya tartışmak için çocukları ile değerlendirici konuşmalar yaparlar. Birlikte kullanım stratejisinde ise ortak bir amaç doğrultusunda anne babalar çocuklarıyla medya faaliyetlerini paylaşırlar (Nikken, 2018; Sasson & Mesch, 2014).

Dijital medya teknolojileri anne baba ve çocukların günlük yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline geldiği ve çocukların ekran karşısında ciddi zaman geçirdiği söylenebilir. Ebeveynler, dijital cihazlarla zaman geçiren çocukları konusunda bazı endişeler taşıyorlar da çocukların eğlence, sosyalleşme, bilgiye ulaşma, eğitim gibi amaçlarla dijital medyayı kullanmaları günümüzde neredeyse kaçınılmaz bir hal almaktadır. Bu noktada risk ve olanakları göz önünde bulundurularak, çocuğun yaşına ve gereksinimlerine göre teknolojik cihaz kullanımının düzenlenmesi günümüz anne babalarının önemli sorumlulukları arasında yer almaktadır. Ebeveynlerin bu şartlarda değişen rolleri ile birlikte, “dijital ebeveyn, internet ebeveyni ya da çevrimiçi ebeveyn” rollerini de üstlenmeleri oldukça önemli bir ihtiyaç halinde gelmiştir. Bu çalışmada, Türkiye’de yapılan dijital ebeveynlik çalışmalarının içerik analizi yapılarak, bu alandaki eğilimleri ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaçla, yapılmış

çalışmalarla ilgili birçok unsur analiz edilerek, ileride yapılacak araştırmalara yol göstermesi açısından rapor edilmiştir. Bu amaçla aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

1. Dijital ebeveynlik ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Dijital ebeveynlik ile ilgili yapılmış araştırmalarda en sık kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?
3. Dijital ebeveynlik ile ilgili yapılmış çalışmalarda, veri toplanan ebeveynlerin çocuklarının bulunduğu yaş grubu nedir?
4. Dijital ebeveynlik ile ilgili yapılmış araştırmalarda çalışma grubu belirleme yöntemleri nelerdir?
5. Dijital ebeveynlik ile ilgili yapılmış araştırmalarda yöntemlere göre ulaşılan çalışma grubu büyüklüğü nasıldır?
6. Dijital ebeveynlik ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan değişkenler nelerdir?
7. Dijital ebeveynlik ile ilgili yapılmış çalışmalarında en çok odaklanılan konular nelerdir?
8. Dijital ebeveynlik çalışmalarında kullanılan araştırma yöntemleri nelerdir?
9. Dijital ebeveynlik araştırmalarında kullanılan veri toplama araçları nelerdir?
10. Dijital ebeveynliği ölçmek amacıyla geliştirilen veya Türkçe 'ye uyarlanan ölçme araçları nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada, dijital ebeveynlik üzerine yapılmış araştırmaları incelemek üzere içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, metinlerden elde edilen verilerin içeriğinin, temaları ve örüntüleri kodlamanın ve tanımlamanın sistematik sınıflandırma süreci yoluyla öznel olarak yorumlanması için kullanılan nitel bir veri analiz türüdür (Hsieh & Shannon, 2005). İçerik analizi kullanmanın amacı; yeni kavrayışlar sağlamak, belirli bir çalışma alanının anlaşılmasını arttırmak ve konuyu daha geniş ve daha yoğun bir şekilde tanımlamanın yanı sıra bir çalışma konusunu tanımlamak, detaylandırmak ve eğilimlerini ortaya koymaktır. İçerik

analizi, araştırılan konunun özetini sağlamak için araştırma çalışmalarını tanımlar, seçer ve sentezler (Gough vd., 2017). Bu içerik analizi aşağıdaki aşamalar takip edilerek yürütülmüştür.

Planlama:

- Dizin seçimi
- Dahil etme ve hariç tutma kriterlerinin tanımı
- Analiz için tanım kategorileri

İncelemeyi yürütmek:

- Çalışma seçimi
- Veri toplama
- Veri sentezi
- Veri kodlama

İncelemeyi bildirmek:

- Sonuçların analizi
- Bulguların tartışılması
- İncelemenin eğilimleri ve sonuçları

Verilerin Toplanması ve Analizi

Tarama stratejisi: Bu çalışmada verilerin toplanması amacıyla tarama işlemleri Aralık 2020 ile Ocak 2021 tarihleri arasında yapılmış ve son tarama 30 Ocak 2021 tarihinde yapıldığı için bu tarihten sonra yayınlanan araştırmalar çalışmaya dahil edilmemiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi ve TÜBİTAK ULAKBİM TR-Dizin kapsamında taranan dergiler bu çalışmanın veri tabanını oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında ilgili veri tabanlarında “Dijital ebeveynlik”; “Dijital anne baba”; “Anne baba” AND “Dijital”; “Ebeveyn” AND “Dijital”; “Anne baba” AND “Aracılık”; “Ebeveyn” AND “Aracılık”; “Ebeveyn” AND “Arabuluculuk”; “Anne baba” AND “Arabuluculuk”; “Anne baba” AND “Teknoloji”; “Ebeveyn” AND “Teknoloji”; “Anne baba” AND “Ekran”; “Ebeveyn” AND “Ekran”; “Anne baba” AND “Bilgi iletişim teknolojileri”; “Ebeveyn” AND “Bilgi iletişim teknolojileri”; “Anne baba” AND “İnternet”; “Ebeveyn” AND “İnternet”;

“Anne baba” AND “Sosyal medya”; “Ebeveyn” AND “Sosyal medya” anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır. Derleme, uzman görüşü, literatür taraması ve ölçek geliştirme şeklindeki çalışmaların dahil edilmediği bu çalışmada, iki veri tabanında aynı çalışmaya rastlanması durumunda çalışmanın makale olan versiyonu değerlendirilmeye alınmıştır. Bu sistematik derleme kapsamında incelenecek çalışmaları belirlerken kullanılan dahil edilme ve hariç tutma kriterleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Dahil Edilme ve Hariç Tutma Kriterleri

Dahil edilme kriterleri	Hariç tutma kriterleri
Ulakbim TR dizinde taranan dergilerde yayınlanmış olması	Ulakbim TR dizin dışındaki dergilerde yayınlanmış olması
Ulusal tez merkezi veri tabanında yayınlanmış erişime açık yüksek lisans veya doktora tezi olması	Tam metnine erişime izin verilmemiş tez olması
Ocak 2021 tahinden önce yayınlanmış olması	30 Ocak 2021’den sonra yayınlanmış olması
Verilerin anne babalardan toplanmış olması	Verilerin anne babalar dışında örneklemelerden toplanmış olması
Orijinal araştırma makalesi olması	Derleme, literatür taraması, ölçek geliştirme veya uzman görüşü olması
Türkçe veya İngilizce dilinde olması	
Tam metin olarak yayınlanmış olması	

Çalışma konusunun dijital ebeveynlik ile ilgili olması

18 yaşından küçük çocuğu olan anne babaların çalışma grubu olarak belirlenmiş olması

Veri giriş formu: Bu çalışma kapsamında kullanılan veri giriş formu, araştırmacılar tarafından geliştirilen bir Exel dosyasıdır. Oluşturulan tabloda tarama sonucunda konuyla ilgili ulaşılan çalışmalar belirli bir sistematik içinde kaydedilmiştir. Bu sistematiğe; çalışmanın adı, yazar/ları, yayınlandığı yıl, yayınlandığı kaynak, anahtar kelimeler, çalışmanın amacı, araştırma yöntemi/deseni, veri toplanan ebeveynlerin çocuklarının yaş grubu, ebeveyn eğitim düzeyi, çalışma grubu/örneklem sayısı, örneklem seçim yöntemi, veri toplama aracı/yöntemi, incelenen değişkenler ve çalışmanın odağı başlıkları bulunmaktadır.

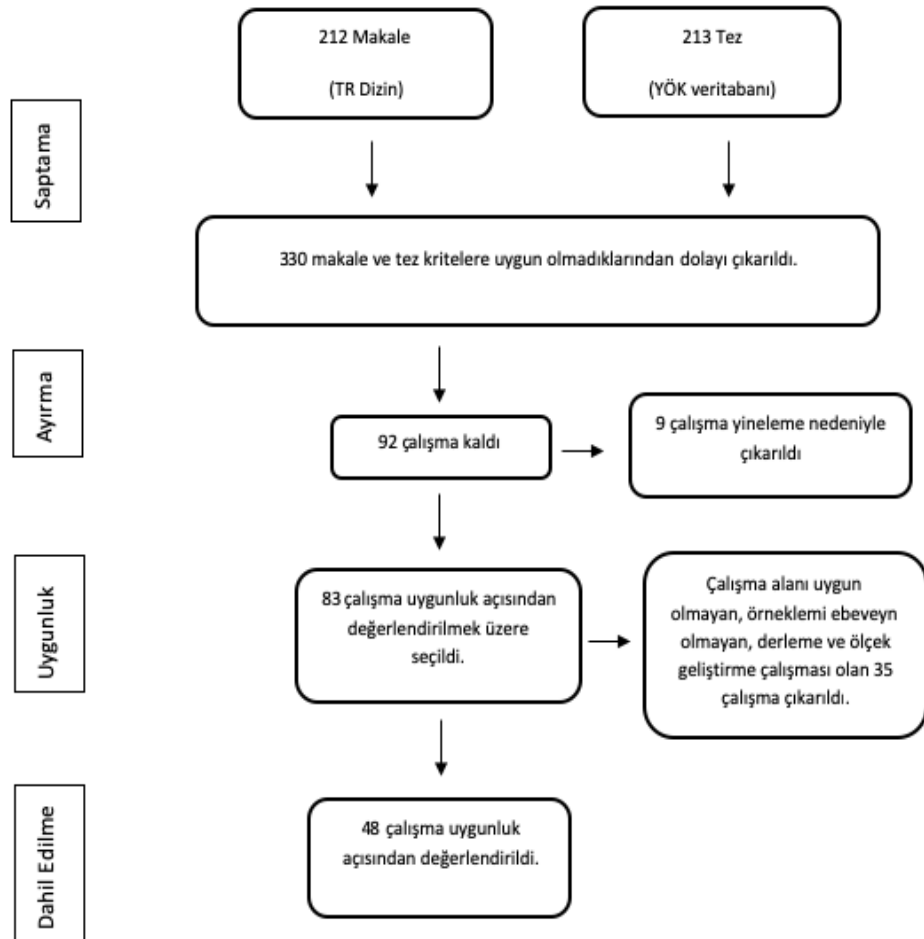
Verilerin geçerlik güvenirlik süreci: Çalışma kapsamında tarama süreci başlatılmadan önce araştırmacılar tarafından kullanılacak anahtar kelimeler, dahil edilme - hariç tutulma kriterleri ve verilerin işlendiği veri giriş formu hazırlanmıştır. Veri toplama sürecinde her iki araştırmacı veri tabanlarından her ikisini de aynı anahtar sözcüklerle bağımsız şekilde taramış ve ulaştığı sonuçları dahil edilme ve hariç tutulma kriterlerini göz önüne alarak veri toplama formunda işlenmiştir. Son aşamada araştırmacılar bağımsız olarak ulaştıkları formu karşılaştırmış ve formlarını birleştirerek nihai analizlerin yapılacağı veri tabanına ulaşmışlardır. Çalışmanın geçerliliğinin sağlanması için veri toplama ve analiz süreçlerinin her biri ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.

Verilerin Toplanması: Belirlenen anahtar sözcüklerle TR Dizin ve YÖK Tez Veri tabanlarından yapılan ilk taramada toplam 425 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmaların 212'si makale ve 213 tanesi tezdur. İlk olarak çalışmaların özetleri okunarak dahil etme ve hariç tutma kriterlerine göre 330 çalışma çıkarılmıştır. Daha sonra 9 çalışmanın hem tez hem de makale

olarak yayınlanmasından dolayı, tezler kaldırılarak makaleler listede tutulmuştur. Kalan 83 makale uygunluk açısından değerlendirilmek üzere seçilmiştir. Değerlendirme sonucunda, çalışma konusu uygun olmayan, örnekleme ebeveynlerden oluşmayan, derleme veya ölçek geliştirme çalışmaları araştırmadan çıkarılmıştır. Kalan 48 çalışma, araştırmacılar tarafından hazırlanan forma işlenmiş ve analiz edilmiştir. Çalışmaların belirlenme sürecinin aşamaları şekil 1'de diyagram olarak sunulmuştur.

Şekil 1

Çalışmaların Seçilme Sürecine Ait PRISMA Diyagramı (Moher vd., 2009)

Verilerin analizi: İçerik analizi yöntemi ile incelenen veriler üzerinde ulaşılan sonuçlar sayısallaştırılarak sunulmuştur. İçerik analizi, toplanan verileri açıklayacak kavram ve ilişkilere ulaşmaya çalışırken verilerin derinlemesine bir işleme tabi tutulması işlemidir (Yıldırım &

Şimşek, 2013). Bu çalışmada analize dahil edilen araştırmalardan ulaşılan kategoriler yüzde (%) ve frekans (f) olarak ifade edilmiştir.

Bulgular

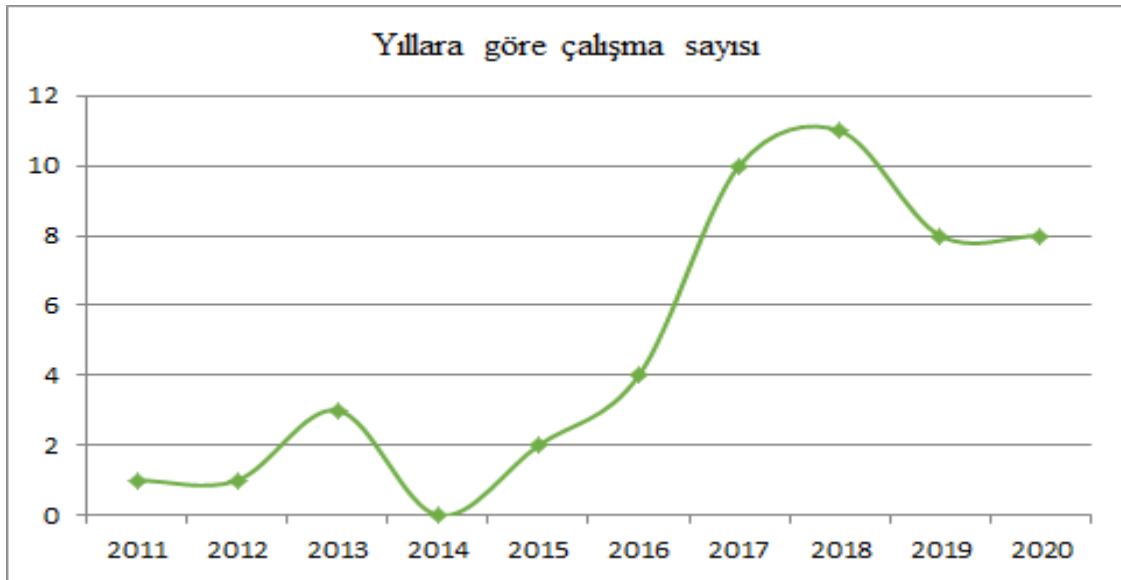
Bu bölümde, çalışmaların incelenen özelliklerine ilişkin analizler sunulmuştur.

Dijital Ebeveynlik ile İlgili Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Bu derleme çalışmasının analizleri kapsamında ilk olarak çalışmaya dahil edilen 48 araştırmanın yıllara göre dağılımı incelenmiş ve sonuçlar Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2

Dijital ebeveynlik ile ilgili çalışmaların yıllara göre dağılımı

Şekil 2'de görüldüğü üzere dijital ebeveynlik ile ilgili çalışmalar özellikle 2014 yılından itibaren yükseliş trendine girmiştir.

Anahtar Kelimeler

İncelenen çalışmalarda, anahtar kelimeler analiz edilmiş ve en sık kullanılan anahtar kelimeler belirlenmiştir. Dijital ebeveynlik üzerine yapılmış makale ve tezlerde, en çok Ebeveyn Tutumu (n=8), Dijital Ebeveynlik (n=6), Aile (n=6), Dijital Oyun (n=5), Ekran Süresi (n=4), Okul Öncesi (n=4), Teknoloji Kullanımı (n=4) ve Ergen (n=3) anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Kullanılan anahtar kelimeler ve kullanım sıklıklarına göre hazırlanan etiket bulutu Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3

Anahtar Kelimeler ve Kullanım Sıklıklarına İlişkin Etiket Bulutu

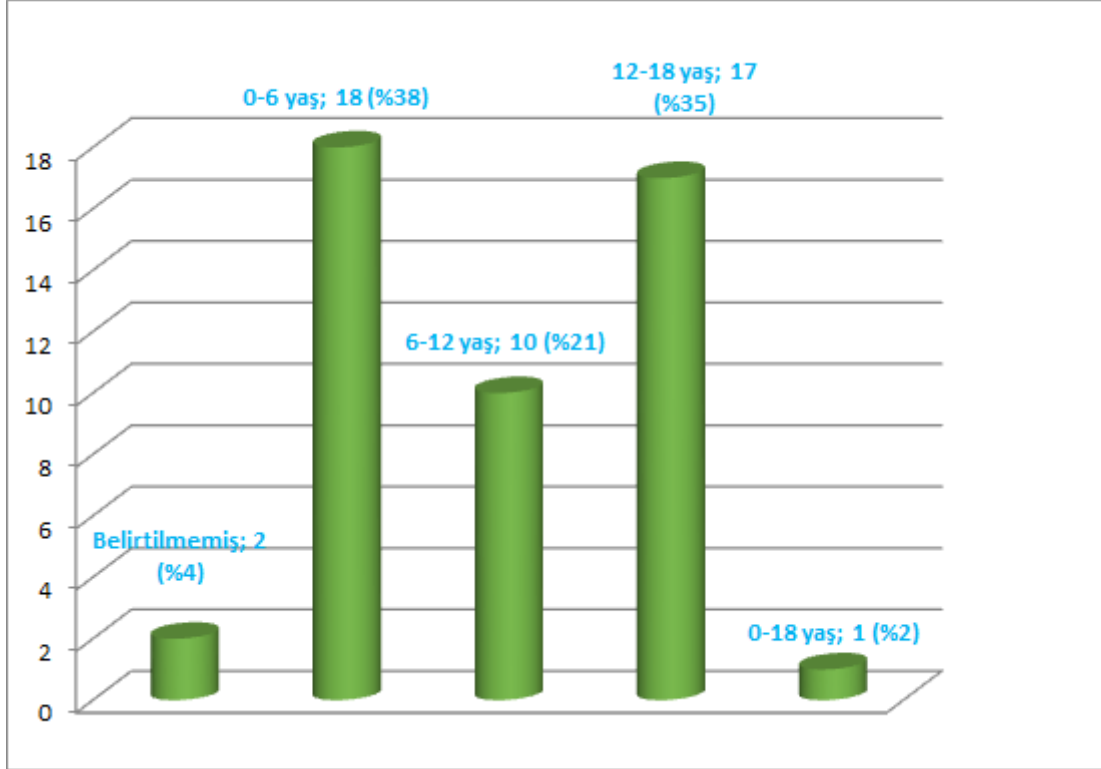

Veri Toplanan Ebeveynlerin Çocuklarının Yaş Grubu

Bu çalışmanın araştırma sorularından biri dijital ebeveynlik kapsamında veri toplanan anne babaların çocuklarının hangi yaşlarda olduğu şeklindedir. Aşağıda şekil 4'te veri toplanan anne babaların çocuklarının yaş gruplarına dair veriler sunulmuştur.

Şekil 4

Veri Toplanan Ebeveynlerin Çocuklarının Bulunduğu Yaş Grubu

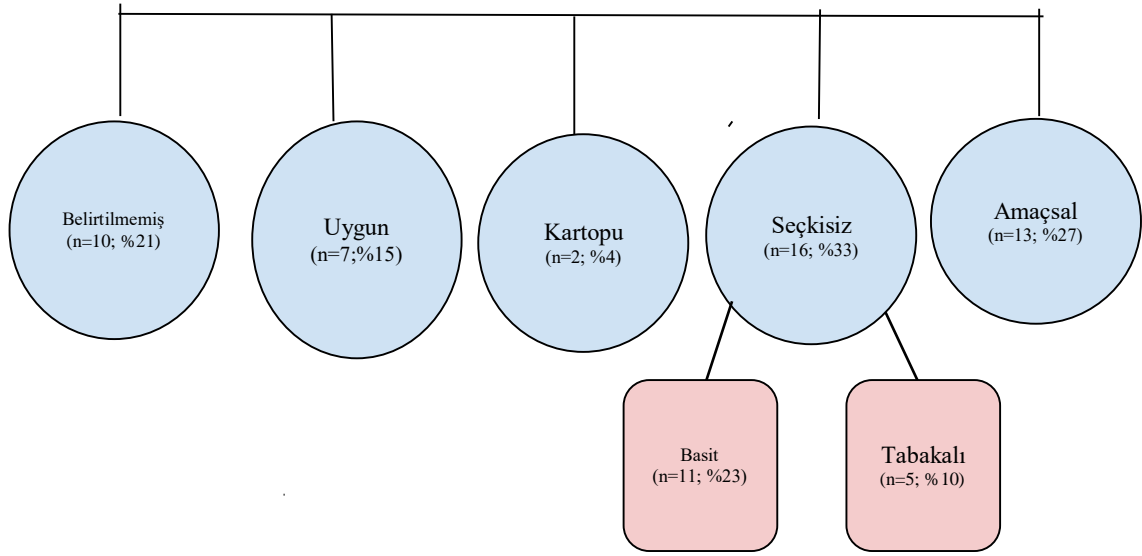
Şekil 4'te görüldüğü üzere dijital ebeveynlik çalışmaları kapsamında en çok okul öncesi (%38) ve ergenlik (%35) döneminde çocuğu olan anne babalardan veri toplanmıştır. İlkokul (%21) döneminde çocuğu olan anne babalar üzerinde yapılan çalışma sayısı ise nispeten daha azdır.

Çalışma Grubu Belirleme Yöntemi

Bilimsel araştırmalarda önemli aşamalardan biri veri toplanan çalışma grubun belirlenme sürecidir. Bu kapsamda bu çalışmaya dahil edilen araştırmaların çalışma grubu belirleme yöntemleri Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5

Araştırmaların Çalışma Grubu Belirleme Yöntemleri

Şekil 5'te görüldüğü üzere çalışmaların yaklaşık 1/5'i çalışma grubunu nasıl belirlediğini açıklamazken seçkisiz yöntem ile birlikte amaçsal örnekleme en sık kullanılan çalışma grubu belirleme yöntemleri olmuştur.

Araştırmalarda Ulaşılan Çalışma Grubu Büyüklüğü

Bu derleme çalışmasına dahil edilen araştırmaların ulaştığı çalışma grubu sayısının araştırma yöntemine göre dağılımı Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Araştırmalarda Ulaşılan Çalışma Grubu Sayısı

Sayı	Ortalama	Standart Sapma	En düşük	En yüksek
Nicel	811.38	1342.50	40	7150
Nitel	20.33	13.75	8	52
Karma	199	142.37	41	367

Tablo 2’de görüldüğü üzere nicel araştırmalarda çalışma grubunun ortalaması nitel ve karma yöntem kullanan araştırmalardan belirgin bir şekilde daha yüksektir.

Dijital Ebeveynlik Araştırmalarında İncelenen Değişkenler

İçerik analizi kapsamında incelenen çalışmalarda, en çok bilgi iletişim teknolojileri (BİT) kullanımı (n=24), ebeveyn tutumları (n=15), dijital ebeveynlik (n=6) ve dijital oyun (n=10) değişkenleri üzerine çalışılmıştır. Seçilen yöntemlere göre kullanılan değişkenlerin farklılaştığı görülmüştür. Nicel yöntemin kullanıldığı çalışmalarda, “BİT kullanımı” ve “ebeveyn tutumları” değişkenleri incelenmiştir. Betimsel modelin kullanıldığı çalışmalarda BİT kullanımı (n=10), dijital ebeveynlik (n=5), cinsiyet (n=5) ve yaş (n=5) en çok incelenen değişkenlerdir. İlişkisel modelde ise, en çok ebeveyn tutumları (n=6), BİT kullanımı (n=4) ve dijital oyun bağımlılığı (n=3) değişkenleri incelenmiştir. Deneysel modelde yapılan çalışmalarda, ebeveyn tutumları (n=2) ve BİT kullanımı (n=2) değişkenleri incelenmiştir. Karma modelde, eğitim düzeyi (n=5), BİT kullanımı (n=4), ebeveyn tutumları (n=3), ebeveyn stilleri (n=3), dijital oyun bağımlılığı (n=3) değişkenleri en fazla incelenen değişkenlerdir. Nitel modelin kullanıldığı çalışmalarda, BİT kullanımı (n=4), dijital oyun bağımlılığı (n=2) ve ebeveyn tutumları (n=2) en çok incelenen değişkenlerdir (Tablo 3).

Tablo 3

Dijital Ebeveynlik alışmalarında En ok Kullanılan Değişkenler

Değişken Yöntem	Ebeveyn Tutumları	BİT Kullanımı	Dijital Ebeveynlik	Dijital Oyun
Betimsel	2	10	5	3
İlişkisel	6	4	-	3
Deneysel	2	2	-	-

Karma	3	4	-	3
Nitel	2	4	1	1
Toplam	15	24	6	10

Dijital Ebeveynlik Çalışmalarının Odağı

Dijital ebeveynlik üzerine incelenen araştırmaların çalışma odağı incelenerek yıllara göre dağılımı yapıldığında, ebeveyn tutumlarının tüm yıllarda en çok çalışılan konu olduğu görülmüştür. En fazla 2017 yılında yapılan çalışmalarda ebeveyn tutumları konusunun odak olarak seçildiği görülmektedir (n= 23). BİT kullanımı konusu tüm yıllara dağılmış şekilde en fazla odak olarak seçilen konulardan biri olduğu görülmüştür (n= 21). 2018 yılından itibaren dijital ebeveynlik kavramı (n=10) çalışmaların daha fazla odağı olmaya başlamış, en fazla 2020 yılında bu konuda çalışmalar yapılmıştır (n= 5). Dijital oyun ve dijital oyun bağımlılığı da en çok seçilen diğer bir konu olup 8 çalışmada karşımıza çıkmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4

Dijital Ebeveynlik Çalışmalarında En Çok Odaklanılan Konular

Konular	Ebeveyn Tutumları	BİT Kullanımı	Dijital Ebeveynlik	Dijital Oyun
Yıllar				
2011	2	3	-	-
2012	1	1	-	-
2013	1	1	-	-
2015	2	2	-	-
2016	2	2	-	-

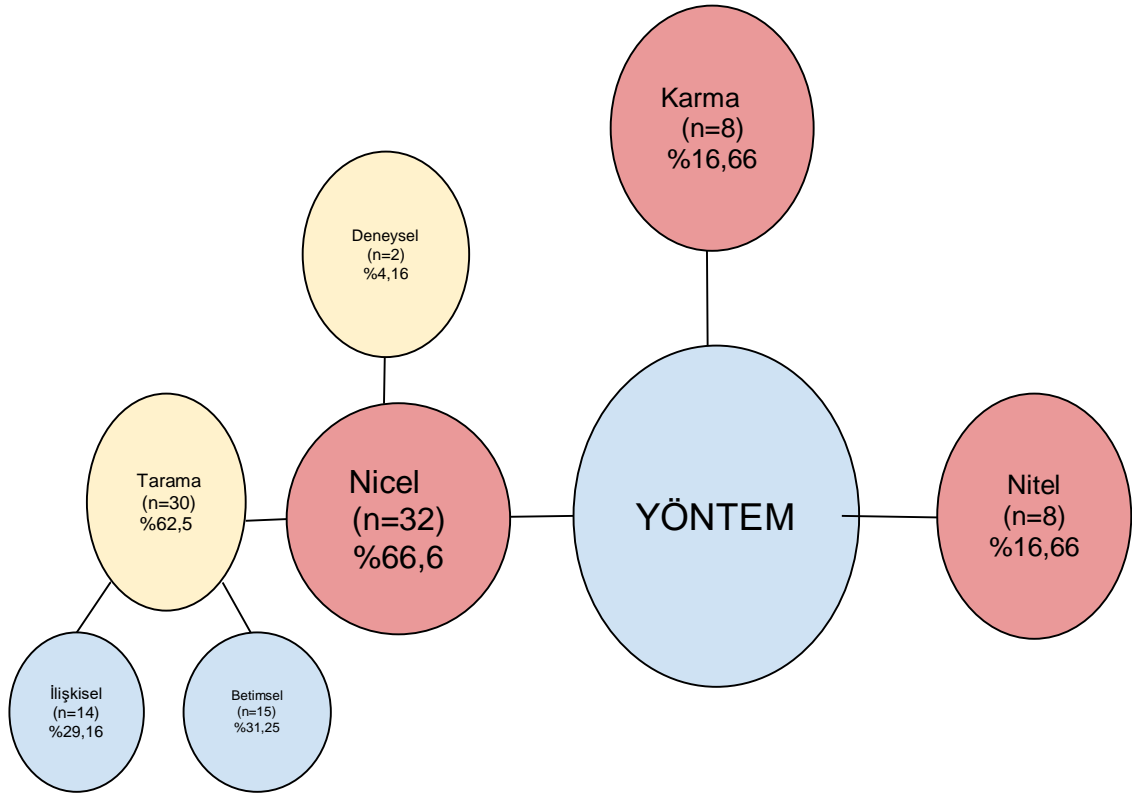
2017	7	2	-	2
2018	2	4	2	-
2019	4	3	3	3
2020	2	2	5	3
Toplam	23	21	10	8

Dijital Ebeveynlik Çalışmalarında Kullanılan Yöntemler

İçerik analizinde incelenen çalışmaların yöntemleri analiz edildiğinde, en fazla nicel yöntemlerin kullanıldığı görülmüştür. İncelenen 48 çalışmanın 32 tanesinde nicel, 8 tanesinde nitel ve 8 tanesinde karma yöntem tercih edilmiştir. Şekil 6'da görüldüğü gibi, nicel yöntemlerden betimsel tarama modeli (n=15) ve ilişkisel tarama modeli (n=14) en çok kullanılan araştırma modelleri olarak belirlenmiştir. Nitel yöntemlerde 8 çalışma içerisinde en fazla görüşme tekniği kullanılmıştır. Son yıllarda daha fazla kullanılmış olan karma model 8 çalışmada tercih edilmiştir (Şekil 6).

Şekil 6

Dijital Ebeveynlik Çalışmalarında Kullanılan Yöntemler

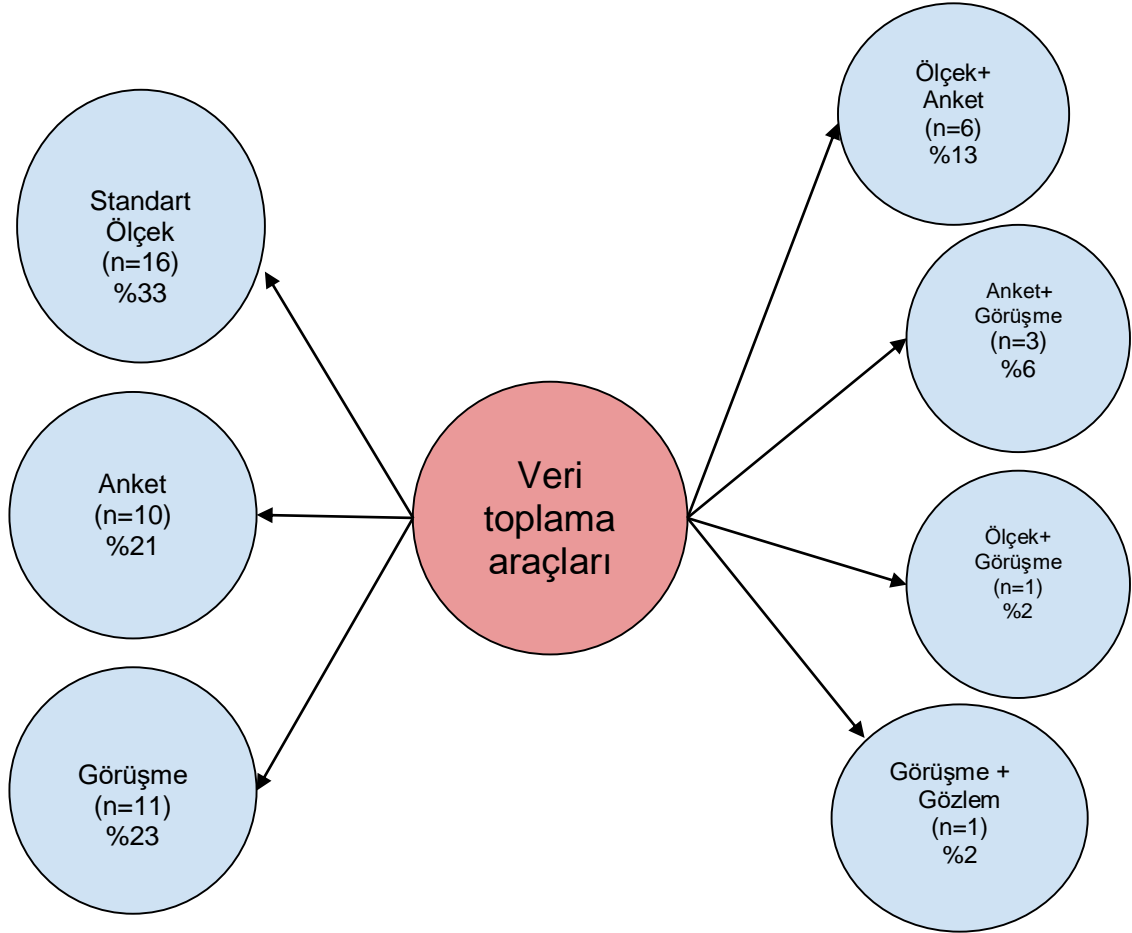

Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bu çalışma kapsamında incelenmesi amaçlanan özelliklerden biri çalışmaya dahil edilen araştırmaların verilerini nasıl topladıkları bilgisidir. Bu kapsamda araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin sonuçlar şekil 7’de, Türkiye’de en sık kullanılan standart ölçme araçları ise tablo 5’te sunulmuştur.

Şekil 7

Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçları

Şekil 7’de görüldüğü üzere analize dahil edilen çalışmalarda büyük oranda standart ölçek, görüşme ve anket tekniklerinden biri kullanılmıştır. Bununla birlikte çalışmaların %22’sinde birden fazla teknik birlikte kullanılmıştır.

Tablo 5

Dijital Ebeveynliği Ölçmek Amacıyla Türkçe Geliştirilen veya Türkçe'ye Uyarlanan Ölçme Araçları

	Ölçeğin Adı	Geliştiren ve/veya Uyarlayan/lar
1	İnternet ve Televizyon Tutum ve Davranış Ölçeği- Ebeveyn Formu	İnan (2013)
2	Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği	Young (1996) => Eşği (2014)
3	Okul Öncesi Çağındaki Çocukların Teknoloji Kullanımı Hakkında Ebeveyn Görüşleri Ölçeği	Kılınç (2015)
4	Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği	İnan-Kaya, Mutlu Bayraktar ve Yılmaz (2018)
5	Dijital Ebeveynlik Farkındalık Ölçeği	Manap ve Durmuş, 2020
6	Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği	Yaman 2019
7	Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri Ölçeği	Budak 2020
8	Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği	Nikken ve Janz (2014) => Durak (2019)

9	Problemlili Medya Kullanım Ölçeği Ebeveyn Formu	Domoff vd. (2017) => Furuncu ve Öztürk (2020)
10	Ebeveynlerin Çocukların Bilgi İletişim Teknolojileri Kullanımına Yönelik Tutumları Ölçeği	Türel ve Gür 2019
11	Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği	Şen, Demir, Teke ve Yılmaz (2020)

Tablo 5'te dijital ebeveynlikle ilgili farklı yurt dışında geliştirilip Türkçe'ye uyarlanan ve orijinal olarak Türkçe geliştirilen ölçme araçları sunulmuştur.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkiye'de yapılan dijital ebeveynlik çalışmalarının içerik analizi yapılarak, bu alandaki eğilimleri ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaçla, yapılmış çalışmalarla ilgili birçok unsur analiz edilerek, dijital ebeveynlik ile ilgili yapılacak araştırmalara yol göstermesi açısından öneriler sunulmuştur. Türkiye'de dijital ebeveynlik ve ilişkili değişkenleri inceleyen çalışmalar incelendiğinde 2011 yılından itibaren çalışmaların ön plana çıktığı ve 2014 yılından itibaren ciddi bir ivme kazandığı görülmektedir. Çalışma sayısının son yıllarda artış gösteriyor olması dijital teknolojilerin ailelerin hayatında giderek artan bir oranda yer tutmaya başlaması ile ilgili olabilir. Nitekim TÜİK verilerinde göre 2009 yılında internet erişimi olan hane oranı %38.1 iken 2014 yılında oran %60.2'ye, 2020 yılında ise söz konusu oran %90.7'ye yükselmiştir (TÜİK, 2020). Bununla birlikte son yıllarda özellikle taşınabilir ve anında ulaşılabilir ekranlarla birlikte çocukların ekran kullanım alışkanlıklarının giderek değiştiği ve ekran kullanım süresinin ve ekran sahipliğinin katlanarak arttığı düşünöldüğünde (Ofcom, 2019) son yıllarda artan araştırma sayısının toplumsal bir ihtiyacın yansıması olduğu söylenebilir. Toplumdaki değişimler ile birlikte Türkiye'de dijital ebeveynliği değerlendirmeye

yönelik geliştirilen ölçme araçlarının çok büyük çoğunluğunun 2018 yılı ve sonrasında geliştirilmiş veya uyarlanmış olması da son yıllarda araştırma sayısındaki artışın diğer bir nedeni olarak düşünülebilir.

Çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin analiz edildiği sonuçlara baktığımızda, en çok kullanılan anahtar kelimenin ebeveyn tutumu olduğu görülmüştür. Bu anahtar kelimeyi “dijital ebeveynlik” anahtar kelimesi izlemektedir. Dijital ebeveynliğin tanımının, çocukların dijital medya araçlarını kullanimlarına yönelik ebeveynlerin ortaya koydukları tutum ve davranışlar olduğu (İnan Kaya vd., 2018) düşünüldüğünde, bu iki anahtar kelimenin en çok kullanılmış olması beklenen bir sonuçtur.

Veri toplanan anne babaların çocuklarının bulunduğu yaş grubu incelendiğinde en çok okul öncesi ve ergenlik döneminde çocuğu olan anne babalardan veri toplandığı, ilkokul döneminde çocuğu olan anne babalar üzerinde yapılan çalışma sayısının nispeten daha az olduğu görülmüştür. Okul öncesi çocukların günlük ekran kullanımının günlük beş (Webster vd., 2019) haftalık 16-17 saati geçtiğini (Kaya, 2017; Lusted & Joffe, 2018) ve bebeklerde bile kullanımın iki saati üzerinde olduğunu (Chandra vd., 2016) gösteren çalışmalar mevcuttur. Ayrıca 3-4 yaştan itibaren ekran sahiplik oranı azımsanmayacak düzeydedir (Ofcom, 2019). Bununla birlikte anne babaların okul öncesindeki çocuklarının ekran kullanımı ile ilgili kaygılarının olması (Bentley vd., 2016), çocukların ekran kullanımını kontrol etme/yönetmede zorluklar bildirmeleri (Çekic, 2019; Jago vd., 2016) ve çoğunlukla bu yaş çocuklarının ekran kullanımına ilişkin daha olumsuz bir yaklaşım içinde olmaları (Kaya, 2020; McCloskey vd., 2018) araştırmacıların bu yaş grubuna odaklanmasını arttırmış olabilir. Araştırmaların odaklandığı diğer yaş grubunun ergenlik olması, dönemin ruh sağlığı ve özellikle de bağımlılık geliştirme potansiyeli açısından risk unsuru olması ile ilgili olabilir. Bu kapsamda ergenlere odaklanan çalışmaların odağına bakıldığında dijital oyun ve dijital bağımlılıklar (internet, sosyal medya, oyun bağımlılıkları...vb) gibi konuların ön planda olduğu görülmektedir. Bu noktada Segev ve

diğerleri (2015) küçük yaşlarda psikolojik problemler yaşayan ve yaşamayan kişilerin bilgisayar kullanımı arasında ciddi farklar gözükmediğini ancak yaş ilerledikçe, özellikle de ergenlikte, psikolojik rahatsızlığı olan çocukların daha yoğun bilgisayar kullandığı ve ekran içeriğinin de farklılık gösterdiği vurgulamışlardır.

Bu çalışmaya dahil edilen araştırmaların çalışma grubunu belirleme yöntemleri incelendiğinde; çalışmaların bir kısmında çalışma grubunun nasıl belirlendiğine dair herhangi bir bilginin verilmediği, en fazla seçkisiz ve amaçsal örnekleme yöntemi ile çalışma grubunun belirlendiği görülmüştür. Basit ve tabakalı olmak üzere iki yöntemle yapılabilen seçkisiz örnekleme özellikle genelleme kaygısı olan çalışmalar için önerilmektedir. Basit seçkisiz örneklemede evrendeki her bir eleman örnekleme dahil olmada eşit olasılığa sahipken, tabakalı seçkisiz örneklemede ise araştırmacı için önemli olan karakteristik özelliklerin evrendeki oranına göre örneklemede temsili garanti altına alınmış olur (Creswell, 2017; Hankin vd., 2019). Amaçlı örnekleme ise, belirli tip veya nitelikteki bireylerin çalışmaya dahil edilmesi esasına dayanan ve genellenebilirlik ile ilgili ciddi sınırlılıkları olan bir örnekleme tipidir (Lune & Berg, 2017). Bu çalışmaya dahil edilen araştırmalardan nicel olanlarda seçkisiz örneklemenin, nitel olanlarda ise amaçlı örneklemenin daha sık tercih edildiği görülmüştür. Bu noktada örnekleme seçim yöntemi ile ilgili en çarpıcı veri çalışmaların 1/5'inden fazlasının çalışma grubunu nasıl belirlediğine dair herhangi bir bilgiye yer vermemesidir. Bu durum, bilimsel bilginin tekrarlanabilirlik ve bilgiye ulaşım süreçlerinde açıklık/saydamlık ilkelerine tezat bir durum oluşturabilir.

İncelenen çalışmalarda ele alınan değişkenler çeşitlilik göstermekle birlikte, en fazla bilgi iletişim teknolojilerini (BİT) kullanım durumlarının değişken olarak incelendiği görülmüştür. BİT kullanımının çeşitli yönlerde ele alındığı çalışmalarda; çocukların BİT kullanım süreleri, BİT'ten olumsuz etkilenip etkilenmediği, ebeveynlerin BİT'i bir ödül veya ceza olarak kullanması, BİT kullanımına ilişkin sınırların olup olmaması, ebeveynlerin BİT kullanım süreleri

ve amaçları konuları üzerine odaklanılmıştır (Aral & Doğan Keskin, 2018; Durak & Kaygin, 2018). Bir diğer en çok incelenen değişken ebeveyn tutumlarıdır. Çalışmalarda tercih edilen anahtar kelimeler ve veri toplama araçları ile paralel şekilde, çok sayıda çalışmada değişken olarak ebeveyn tutumlarının incelendiği ortaya konulmuştur (Okumuş, 2018; Belli, 2018). Bu değişkenleri dijital oyun ve dijital ebeveynlik değişkenleri takip etmektedir. Çalışmalarda incelenen değişkenlerin yöntemler açısından analizine bakıldığında nicel yöntemin kullanıldığı çalışmalarda, en çok “BİT kullanımı” ve “ebeveyn tutumları” değişkenleri incelenmiştir. Karma modelin kullanıldığı çalışmalarda ise, eğitim düzeyi ve BİT kullanımı değişkenleri daha çok karşımıza çıkmaktadır. Nitel yöntemin kullanıldığı çalışmalarda ise BİT kullanımı, dijital oyun bağımlılığı ve ebeveyn tutumları değişkenleri üzerine odaklanılmıştır. Tüm araştırma yöntemlerinde ortak olarak BİT kullanımı ve ebeveyn tutumlarının tercih edildiği görülmüştür. Bu alanda geliştirilmiş olan ölçek ve anketlerin BİT kullanımı ve ebeveyn tutumları üzerine olması tarama yöntemlerinde en çok bu değişkenlerin kullanılmış olmasını beraberinde getirmiş olabilir (İnan-Kaya vd., 2018; Manap & Durmuş, 2020).

Dijital ebeveynlik üzerine incelenen araştırmaların çalışma odağı incelenerek yıllara göre dağılımı yapıldığında, incelenen değişkenlere paralel olarak ebeveyn tutumları ve BİT kullanımının tüm yıllarda en çok çalışılan konular olduğu görülmüştür. 2018 yılından itibaren dijital ebeveynlik kavramı çalışmaların odağında daha fazla görülmeye başlanmış, en fazla 2020 yılında bu konuda çalışma yapılmıştır (Manap, 2020; Söğüt, 2020). Dijital oyun ve dijital oyun bağımlılığı da en çok seçilen konular olarak son yıllarda daha fazla çalışılmıştır (Budak, 2020; Erdoğan, 2019). İncelenen çalışmaların yöntemleri analiz edildiğinde ise, nicel yöntemlerden betimsel ve ilişkisel tarama modellerinin en çok kullanılan araştırma modelleri olduğu görülmüştür. Nicel yöntemlerin yanı sıra, nitel ve karma yöntemler de çalışmalarda tercih edilmiştir. Deneysel çalışmaların daha az sayıda kaldığı, uygulamaya yönelik çalışmalar yerine durum tespiti yapan nicel yöntemlerin tercih edildiği görülmektedir.

Bu çalışma kapsamında son olarak analize dahil edilen çalışmaların büyük oranda standart ölçme araçları, görüşme ve anket tekniklerinden birinden yararlanarak veri topladıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte çalışmaların bir kısmında birden fazla teknik birlikte kullanılmıştır. Çalışmalarda standart ölçek kullanımının özellikle 2018 sonrası birçok aracın geliştirilmesi ile arttığı, nitel araştırmalarda ise sıklıkla görüşme tekniğinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte birden fazla veri toplama tekniği kullanan araştırma sayısının azlığı göze çarpan bir unsurdur. Bilimsel araştırma süreçlerinde veriyi birden fazla yöntem kullanarak toplama çalışmaya duyulan güveni artırabilir.

Araştırmacılar için Öneriler

Bu bölümde, dijital ebeveynlik üzerine yapılmış çalışmalar ışığında ileride yapılacak çalışmalara yönelik öneriler sunulmuştur.

- ✓ Araştırmalarda anne babaların çocuklarının dijital teknoloji kullanımına yönelik tutum ve yaklaşımlarını ifade etmek için farklı kavramların kullanıldığı, ancak son yıllarda dijital ebeveynlik kavramının ön plana çıktığı görülmüştür. Araştırmalarda söylem birliğinin oluşması ve alan yazına ulaşılabilirliğin kolaylaşması için ilerleyen çalışmalarda dijital ebeveynlik kavramının kullanılması önerilebilir.
- ✓ Mevcut çalışmalar incelendiğinde daha çok betimsel olarak dijital ebeveynliğin ve dijital medyaya yönelik anne baba tutumlarının tanımlanmaya çalışıldığı veya dijital ebeveynliğin çocuk üzerindeki etkilerine odaklanıldığı görülmüştür. İlerleyen çalışmalarda dijital ebeveynliğin belirleyicilerinin, dijital ebeveynliği etkileyen faktörlerin incelenmesi ve bir adım ötesinde dijital ebeveynlik becerilerine yönelik müdahale programlarının deneysel olarak sınanması önerilebilir.
- ✓ İncelenen çalışmalarda, araştırma grubuna dahil edilen anne babaların çocuklarının daha çok okul öncesi ve ergenlik döneminde olduğu görülmüştür. Bu noktada diğer yaş

gruplarında çocukları olan ebeveynlere dair daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu söylenebilir.

- ✓ Araştırmalarda kullanılan bilimsel yöntem ve süreçlerin ayrıntılı bir şekilde açıklanması, özellikle örneklem belirleme yöntemleri ve veri toplama süreçlerinin daha açık şekilde ifade edilmesi sonuçların bilimsel değerine katkı sağlayabilir.
- ✓ Bu çalışmaya dahil edilen araştırmalarda kullanılan araştırma yöntemleri incelendiğinde çoğunlukla verilerin bir yöntem ile elde edildiği görülmüştür. Bu kapsamda araştırmacılara veri toplama süreçlerinin çeşitlendirmeleri, örneğin nitel çalışmalar için gözlem, vaka çalışması gibi tekniklerin sürece dahil edilmesi, nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma model çalışmalarına yönelmeleri önerilebilir.
- ✓ Anne babaların medyanın çocukları üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla kullandığı ebeveyn aracılık stratejilerine yönelik daha fazla araştırmaya gereksinim duyulduğu söylenebilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma bir içerik analizi çalışması olduğu için etik izne gerek duyulmamıştır.

Kaynakça/References

- American Academy of Pediatrics (2016). *American Academy of Pediatrics Announces New Recommendations for Children's Media Use*. <https://www.aap.org/en-us/about-the-aap/aap-press-room/pages/american-academy-of-pediatrics-announces-new-recommendations-for-childrens-media-use.aspx>
- *Alımcı, F. (2019). *Kayserideki anne ve babaların internet medya okuryazarlığı bilinçliliği üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi.
- *Altun, D. (2019). An investigation of preschool childrens's digital footprints and screen times and of parents sharenting and digital parenting roles. *International Journal of Eurasia Social Sciences* 10 (35), 76, 97.
- *Aral, N., & Doğan Keskin, A. (2018). Examining 0-6 Year Olds' Use of Technological Devices from Parents' Points of View. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2). <https://doi.org/10.15805/addicta.2018.5.2.0054>
- *Avinç, Z. (2017). *0-8 Yaş Arasındaki Çocukların İnternet ve Mobil Teknoloji Alışkanlıkları ve Güvenli İnternet Kullanımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi,
- *Belli, M. (2018). *Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Tutumu, Akıllı Telefon Kullanımı Ve Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
- Bentley, G. F., Turner, K. M., & Jago, R. (2016). Mothers' views of their preschool child's screen-viewing behaviour: A qualitative study. *BMC Public Health*, 16, 718. <https://doi.org/10.1186/s12889-016-3440-z>
- Berglind, D., & Tynelius, P. (2017). Objectively measured physical activity patterns, sedentary time and parent-reported screen-time across the day in four-year-old Swedish children. *BMC Public Health*, 18, 69. <https://doi.org/10.1186/s12889-017-4600-5>
- *Biçer, B. B. (2020). *6-12 yaş arası dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı almış çocuklarda ekran maruziyeti ve anne-baba internet güvenliği ve bilinçli internet kullanımı bilgisinin değerlendirilmesi* (Tıpta Uzmanlık). Ankara Üniversitesi.
- *Bostancı, M. (2019). Dijital ebeveynlerin sosyal medyada mahremiyet algısı. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 10(38), 115–128.
- *Budak, K. S. (2020). *Okul öncesi dönem çocukları için dijital oyun bağımlılık eğilimi ölçeğinin ve dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi, problem davranışlarla ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans). Pamukkale Üniversitesi.
- Cadoret, G., Bigras, N., Lemay, L., Lehrer, J., & Lemire, J. (2018). Relationship between screen-time and motor proficiency in children: A longitudinal study. *Early Child Development and Care*, 188(2), 231–239. <https://doi.org/10.1080/03004430.2016.1211123>
- Chandra, M., Jalaludin, B., Woolfenden, S., Descallar, J., Nicholls, L., Dissanayake, C., Williams, K., Murphy, E., Walter, A., Eastwood, J., & Eapen, V. (2016). Screen time of infants in Sydney, Australia: A birth cohort study. *BMJ Open*, 6(10), e012342. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-012342>
- Connell, S. L., Lauricella, A. R., & Wartella, E. (2015). Parental Co-Use of Media Technology with their Young Children in the USA. *Journal of Children and Media*, 9(1), 5–21. <https://doi.org/10.1080/17482798.2015.997440>

- Covolo, L., Roncali, J., Zaniboni, D., Mapelli, V., Ceretti, E., & Gelatti, U. (2019). Children and digital devices: A survey on risk perception and use: Loredana Covolo. *European Journal of Public Health*, 29(Supplement_4), ckz185-101.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (S. B. Demir, Trans.; 3 baskı). Eğiten Kitap.
- Çekic, A. (2019). Children's use of technology and its negative impacts from mother's perspective. *Perspective*, 11(4), 1–12.
- *Çelik, E. (2017). *4-6 Yaş Çocukların Ekran Kullanımının, Ebeveyn Ekran Kullanımı ve Aile İşlevleri ile İlişkisi*. (Tıpta Uzmanlık Tezi.) Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çelik, E., Özer, Y., & Özcan, S. (2021). Screen time of preschool children in relation to their parents screen usage habits and family functions. *Cukurova Medical Journal*, 46(1), 343–351. <https://doi.org/10.17826/cumj.780582>
- *Çetinkaya, L., & Sütçü, S. (2016). Çocukların Gözüyle Ebeveynlerinin Bilişim Teknolojileri Kullanımlarına Yönelik Kısıtlamaları ve Nedenleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 79–116. <https://doi.org/10.17569/tojq.58102>
- Chen, J. L., & Kennedy, C. (2005). Cultural variations in children's coping behaviour, TV viewing time, and family functioning. *International nursing review*, 52(3), 186-195.
- De Decker, E., Hesketh, K., De Craemer, M., Hinkley, T., De Bourdeaudhuij, I., Salmon, J., & Cardon, G. (2015). Parental Influences on Preschoolers' TV Viewing Time: Mediation Analyses on Australian and Belgian Data. *Journal of Physical Activity and Health*, 12(9), 1272–1279. <https://doi.org/10.1123/jpah.2014-0190>
- Dedkova, L., & Smahel, D. (2020). Online Parental Mediation: Associations of Family Members' Characteristics to Individual Engagement in Active Mediation and Monitoring. *Journal of Family Issues*, 41(8), 1112–1136. <https://doi.org/10.1177/0192513X19888255>
- *Dıramalı Dildar, F. (2012). *Bir Web Tabanlı Uzaktan Öğretim Modeli Önerisi: Bilgisayar Kullanımına Yönelik Ergen Ebeveyn Eğitimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Downing, K. L., Hinkley, T., & Hesketh, K. D. (2015). Associations of Parental Rules and Socioeconomic Position With Preschool Children's Sedentary Behaviour and Screen Time. *Journal of Physical Activity and Health*, 12(4), 515–521. <https://doi.org/10.1123/jpah.2013-0427>
- *Durak, A., & Kaygin, H. (2018). Reflections of Using Technology: Parental Views on Values That Tend to Be Degenerated with the Use of Technology. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 7(3), 1035–1053. <https://doi.org/10.14686/buefad.425146>
- *Durak, A. (2019). *Ebeveyn arabuluculuğunun bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Bartın Üniversitesi.
- Elitaş, S. K. (2020). Sosyal Medyanın Toplumsal Dönüştürücülüğü: Sosyal Medya Kullanan Ergenlerin Aile İçi İletişim Süreçlerine Katılım Düzeyleri Üzerine Nicel Bir Araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(30), 2616–2632. <https://doi.org/10.26466/opus.777748>
- Emond, J. A., & Benjamin, S. E. (2019). Screen Media use is Higher among Preschool Children from More Chaotic Homes. *Syracuse University Lerner Center for Public Health Promotion*, 1–4.
- *Eni, B. (2017). *Lise Öğrencilerinin Dijital Oyun Bağımlılığı ve Algıladıkları Ebeveyn Tutumlarının Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Haliç Üniversitesi.

- *Erdoğan, N. I. (2019). Dijital Oyun Popüler mi? Ebeveynlerin Çocukları İçin Oyun Tercihlerinin İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46(46), 1–17. <https://doi.org/10.9779/pauefd.446654>
- *Eşgi, N. (2013). Dijital Yerli Çocukların ve Dijital Göçmen Ebeveynlerinin İnternet Bağımlılığına İlişkin Algılarının Karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 181–194.
- Eşgi, N. (2014). Aile-çocuk internet bağımlılık ölçeği'nin türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 807–839.
- Furuncu, C., & Öztürk, E. (2020). Problemlili Medya Kullanım Ölçeği Türkçe formunun geçerlik güvenilirlik çalışması: Çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 535–566.
- Gough, D., Oliver, S., & Thomas, J. (2017). *An Introduction to Systematic Reviews*. SAGE.
- *Günüç, S., & Atli, S. (2018). 18-24 aylık bebeklerde teknolojinin etkisine yönelik ebeveyn görüşleri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 1–22.
- *Gür, D. (2017). *Ortaokul Öğrencilerinin Bilişim Teknolojileri Kullanımlarına Yönelik Ebeveynlerin Denetimleri ve Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,) Fırat Üniversitesi
- Hankin, D., Mohr, M. S., & Newman, K. B. (2019). *Sampling theory: For the ecological and natural resource sciences*. Oxford University Press, USA.
- Harman, J. P., Hansen, C. E., Cochran, M. E., & Lindsey, C. R. (2005). Liar, liar: Internet faking but not frequency of use affects social skills, self-esteem, social anxiety, and aggression. *CyberPsychology & Behavior*, 8(1), 1-6.
- Hayes, M., & Whitebread, D. (Eds.). (2006). *ICT in the Early Years*. McGraw-Hill Education (UK).
- Hesketh, K. D., Crawford, D. A., Abbott, G., Campbell, K. J., & Salmon, J. (2015). Prevalence and stability of active play, restricted movement and television viewing in infants. *Early Child Development and Care*, 185(6), 883–894. <https://doi.org/10.1080/03004430.2014.963066>
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277–1288. <https://doi.org/10.1177/1049732305276687>
- *İnan, T. (2013). *Medya Okuryazarlığı Sürecinde Medya, Çocuk ve Ebeveyn İlişkisi: Ortaokul Öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Televizyon Ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi.) Dumlupınar Üniversitesi.
- *İnan-Kaya, G., Mutlu-Bayraktar, D., & Yılmaz, Ö. (2018). Digital parenting: Perceptions on digital risks. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 131-157.
- İnan Kaya, G., Mutlu Bayraktar, D., & Yılmaz, Ö. (2018). Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 149–173. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.390626>
- Jago, R., Zahra, J., Edwards, M. J., Kesten, J. M., Solomon-Moore, E., Thompson, J. L., & Sebire, S. J. (2016). Managing the screen-viewing behaviours of children aged 5–6 years: A qualitative analysis of parental strategies. *BMJ Open*, 6(3), e010355. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2015-010355>

- Jago, R., Sebire, S. J., Edwards, M. J., & Thompson, J. L. (2013). Parental TV viewing, parental self-efficacy, media equipment and TV viewing among preschool children. *European Journal of Pediatrics*, 172(11), 1543–1545. <https://doi.org/10.1007/s00431-013-2077-5>
- Jeong, Y., Park, I., & Yoon, B. (2016). Forecasting technology substitution based on hazard function. *Technological Forecasting and Social Change*, 104, 259-272.
- *Kanak, M., & Özyazıcı, K. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocukların Teknoloji ve Uygulama Kullanma ve Dijital Oyun Oynama Alışkanlıklarına Yönelik Ebeveyn Yaklaşımlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 19(2).
- *Kaya, İ. (2017). Anne babaların çocuklarının bilgi/iletişim teknolojileri (BİT) kullanımına yönelik tutumları ile çocukların bu teknolojileri kullanım alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Journal of Turkish Studies*, 12(23), 173–186. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12228>
- Kaya, I. (2020). Perceptions of Parents Having Children in Preschool Level Regarding Their Children's Screen Use. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 15(4), 253–269.
- *Kenar, İ., Köse, M., & Demir, H. İ. (2015). The Evaluation of Students' Parents' Attitudes in Rural and Urban Areas towards Technology and The Use of Technology in Classes: The Sample of Kutahya. *Journal of Theoretical Educational Science*, 8(4), 581-596.
- *Kılınç, S. (2015). *Okul Öncesi Çağındaki Çocukların Teknoloji Kullanımı Hakkında Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- *Kocakoyun Aydoğan, S., & Güney, Z. (2019). K-12 düzeyindeki çocukların dijital oyun oynama sürelerine ilişkin ebeveyn görüşleri: Nitel bir çalışma. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(29).
- *Kuzu, A. (2011). İnternet ve Aile. *Aile ve Toplum*, 7(27), 9–31.
- Lauricella, A. R., Wartella, E., & Rideout, V. J. (2015). Young children's screen time: The complex role of parent and child factors. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 11–17. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2014.12.001>
- Lune, H., & Berg, B. L. (2017). *Qualitative research methods for the social sciences*. Pearson.
- Lusted, C., & Joffe, B. (2018). Parent-child interactions around television and other on-screen content: Considering communication and social skills. *Australasian Journal of Early Childhood*, 43(2), 43–52. <https://doi.org/10.23965/AJEC.43.2.05>
- *Manap, A. (2020). *Anne babalarda dijital ebeveynlik farkındalığının incelenmesi* [Doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Manap, A., & Durmuş, E. (2020). Dijital ebeveynlik farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 978–993.
- Määttä, S., Kaukonen, R., Vepsäläinen, H., Lehto, E., Ylönen, A., Ray, C., Erkkola, M., & Roos, E. (2017). The mediating role of the home environment in relation to parental educational level and preschool children's screen time: A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 17, 688. <https://doi.org/10.1186/s12889-017-4694-9>
- McCloskey, M., Johnson, S. L., Benz, C., Thompson, D. A., Chamberlin, B., Clark, L., & Bellows, L. L. (2018). Parent perceptions of mobile device use among preschool-aged children in rural head start centers. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 50(1), 83–89.

- Mertala, P. (2019). Digital technologies in early childhood education—a frame analysis of preservice teachers’ perceptions. *Early Child Development and Care*, 189(8), 1228-1241.
- Mueller, M. B. (2019). *An Examination of the Impacts of Screen Time on Early Childhood Developmental Outcomes and the Role of Parental Engagement*. <https://prism.ucalgary.ca/handle/1880/110915>
- Nikken, P. (2017). Implications of low or high media use among parents for young children’s media use. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 11(3). <https://doi.org/10.5817/CP2017-3-1>
- Nikken, P. (2018). Do (pre)adolescents mind about healthy media use: Relationships with parental mediation, demographics and use of devices. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 12(2), Article 2. <https://doi.org/10.5817/CP2018-2-1>
- Nikken, P., & Haan, J. de. (2015). Guiding young children’s internet use at home: Problems that parents experience in their parental mediation and the need for parenting support. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 9(1). <https://doi.org/10.5817/CP2015-1-3>
- Nikken, P., & Schols, M. (2015). How and Why Parents Guide the Media Use of Young Children. *Journal of Child and Family Studies*, 24(11), 3423–3435. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0144-4>
- Plowman, L., McPake, J., & Stephen, C. (2010). The technologisation of childhood? Young children and technology in the home. *Children & Society*, 24(1), 63-74.
- Radesky, J. S., & Christakis, D. A. (2016). Increased screen time: implications for early childhood development and behavior. *Pediatric Clinics*, 63(5), 827-839.
- *Oğuz, B. N., & Kutluca, A. Y. (2020). Okul Öncesi Dönemde Çocukları Olan Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 252–268.
- Ofcom. (2019). *Children and parents: Media use and attitudes report 2019*. https://www.ofcom.org.uk/data/assets/pdf_file/0023/190616/children-media-use-attitudes-2019-report.pdf
- *Okumuş, V. (2018). *Çocukların Sosyal Medya Kullanımları İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- *Öçal, F. N. (2017). *İlkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- *Özdemir, Y., Kuzucu, Y., & Ak, Ş. (2016). Ergenlikte saplantılı internet kullanımının ebeveyn ve ergenlerin bildirimine dayalı olarak incelenmesi. *Elementary Education Online*, 15(2).
- *Özsoy, D., & Atılğan, S. S. (2018). Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki 0-8 yaş grubu çocukların internet kullanımı ve bu kapsamda ebeveyn arabuluculuğu: nitel bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 11(2), 96-125.
- Sanders, W., Parent, J., Forehand, R., Sullivan, A. D., & Jones, D. J. (2016). Parental perceptions of technology and technology-focused parenting: Associations with youth screen time. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 44, 28–38.

- Sasson, H., & Mesch, G. (2014). Parental mediation, peer norms and risky online behavior among adolescents. *Computers in Human Behavior*, 33, 32–38.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.12.025>
- Segev, A., Mimouni-Bloch, A., Ross, S., Silman, Z., Maoz, H., & Bloch, Y. (2015). Evaluating Computer Screen Time and Its Possible Link to Psychopathology in the Context of Age: A Cross-Sectional Study of Parents and Children. *PLOS ONE*, 10(11), e0140542.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0140542>
- Shah, R. R., Fahey, N. M., Soni, A. V., Phatak, A. G., & Nimbalkar, S. M. (2019). Screen time usage among preschoolers aged 2-6 in rural Western India: A cross-sectional study. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 8(6), 1999–2002.
https://doi.org/10.4103/jfmipc.jfmipc_206_19
- Siibak, A., & Nevski, E. (2019). Older siblings as mediators of infants' and toddlers'(digital) media use. *The Routledge Handbook of Digital Literacies in Early Childhood*, 123-133.
- *Söğüt, F. (2020). Dijital Ebeveynlerin Dijital Oyunlar ve Şiddet İlişkisine Yönelik Algıları. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2020(51), 79–100.
- Stewart, T., Duncan, S., Walker, C., Berry, S., & Schofield, G. (2019). *Effects of Screen Time on Preschool Health and Development*. Ministry of Social Development, New Zealand.
<https://openrepository.aut.ac.nz/handle/10292/12791>
- *Şahan, D. (2017). *Ebeveynlerin çocukların teknoloji kullanımına ilişkin görüşleri ile teknoloji kullanma amaçları, ilgileri ve yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale onsekiz mart üniversitesi.
- Şen, M., Demir, E., Teke, N., & Yılmaz, A. (2020). Erken çocukluk ebeveyn medya aracılık ölçeği geliştirme çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53, 228–265.
- *Temizdemir, H. A. (2018). *Ebeveyn-Çocuk İnternet Kullanımı, Aile İçi İletişim Çocukların Uyku Kalitesi ve Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Üsküdar Üniversitesi.
- *Tokel, S., Başer, D., & İşler, V. (2013). Türkiye'deki ebeveynlerin çocuklarının internet ve sosyal paylaşım siteleri kullanımına yönelik bilgi seviyeleri ve algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 225–236.
- *Tomczyk, \Lukasz, & Wąsiński, A. (2017). Çocuk ve gençlerin aile ortamı içinde yeni medya kullanımı alanında ailelerin eğitim sürecindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 42(190).
- *Toran, M., Ulusoy, Z., AYDIN, B., Devenci, T., & Akbulut, A. (2016). Çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin annelerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2263-2278.
- TÜİK. (2020). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*.
[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679)
- Türel, Y. K., & Gür, D. (2019). Ebeveynlerin Çocukların Bilişim Teknolojileri Kullanımına Yönelik Tutumları Üzerine Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 145–165.
- *Vural-Şenel, B. (2020). *Erken çocukluk döneminde çocuğu olan ebeveynlerin medya ve teknolojiye yönelik tutumlarının medya aracılık rolleri ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- *Yaman, F. (2018). *Türkiye'deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi.) Anadolu Üniversitesi.

- *Yaman, F., Dönmez, O., Akbulut, Y., Yurdakul, I. K., Çoklar, A. N., & Guyer, T. (2019). Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 44(199).
- *Yasacı, Z., & Mustafaoglu, R. (2020). Dijital teknoloji maruziyeti çocukların uyku süresini etkiler mi? *Ankara Medical Journal*, 20(1), 11–22.
- *Yalçın, V., & Erden, Ş. (2018). Okul öncesi çocuklarının akıllı cihaz kullanma durumları üzerine ebeveyn algılarının incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 461-480.
- *Yılmayan, E. (2017). *Parents' attitudes towards the use of digital media among preschoolers*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- *Yiğit, E. (2017). *Çocukların dijital oyun bağımlılığında ailelerin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- *Yiğit, N. (2019). *Erken çocukluk dönemindeki çocukların dijital oyun oynama alışkanlıklarına ilişkin anne/baba görüş ve uygulamaları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ondokuz mayıs üniversitesi.
- *Yücelyiğit, S., & Aral, N. (2020). Dijital teknolojiyi üretim ve tüketim amacıyla kullanan çocukların ve ebeveynlerinin tercihlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 1071–1084.
- We Are Social. (2020). *Digital 2020*. We Are Social. <https://wearesocial.com/digital-2020>
- Webster, E. K., Martin, C. K., & Staiano, A. E. (2019). Fundamental motor skills, screen-time, and physical activity in preschoolers. *Journal of Sport and Health Science*, 8(2), 114–121. <https://doi.org/10.1016/j.jshs.2018.11.006>
- Wong, C. M., Koh, H. C., Lin, J., Chiong, S. H. R., Singhal, S., Riard, N., Muller-Riemenschneider, F., & Magiati, I. (2019). G343 The influence of parental screen time and attitudes on screen use in preschool children attending a developmental clinic. *Archives of Disease in Childhood*, 104(Suppl 2), A140–A140. <https://doi.org/10.1136/archdischild-2019-rcpch.332>
- Zabatiero, J., Straker, L., Mantilla, A., Edwards, S., & Danby, S. (2018). Young children and digital technology: Australian early childhood education and care sector adults' perspectives. *Australasian journal of early childhood*, 43(2), 14-22.
- Zomer, N. R., & Kay, R. H. (2018). Technology use in early childhood education. *Journal of Educational Informatics*, 1(1).

*İçerik analizine dahil edilen araştırmaları gösterir.

İletişim/Correspondence

Dr. Öğr. Üyesi İdris KAYA
id.kaya@gmail.com

Doç. Dr. Duygu MUTLU-BAYRAKTAR
dmutlu@istanbul.edu.tr